

2003. Daarentegen wordt enkel op grond van het recht van de Unie bepaald welke documenten en bescheiden van de onderneming de Commissie in het raam van haar mededingingsrechtelijke doorzoekingen mag onderzoeken en kopiëren.

120. Bijgevolg kunnen noch het beginsel van de nationale procedurele autonomie, noch het beginsel van bevoegdheidstoedeling worden ingeroepen tegen de bevoegdheden die de Commissie op dit gebied zijn toegekend.

121. Ook het derde middel slaagt derhalve niet.

122. Uit een en ander volgt dat de hogere voorziening moet worden afgewezen.

...

NOOT – Zie over dit arrest de hiervoren in dit nummer opgenomen bijdrage van J. Stevens, «Drie arresten en twee wetten. Vragen en antwoorden rond het beroepsgeheim van advocaten, bedrijfsjuristen en de beoefenaren van cijferberoepen».

Hof van Cassatie

1e Kamer – 16 oktober 2009

Voorzitter: de h. Mathieu

Rapporteur: de h. Fettweis

Openbaar ministerie: de h. Henkes

Advocaten: mrs. T'Kint en Van Ommeslaghe

Betekening en kennisgeving – Woonplaats – Wijziging – Meldingsverplichting – Gevolgen

De partij die nalaat de wijziging van haar gerechtelijke woonplaats tijdens de rechtspleging aan de griffie en aan de tegenpartij te melden, kan er zich niet over beklagen dat de betekening en in voorkomend geval de kennisgeving van het vonnis dat de termijn om hoger beroep in te stellen doet ingaan, rechtsgeldig zijn gedaan op haar voormalige woonplaats.

C. t/ NV F.B. e.a.

Volledige weergave: zie www.rw.be

Hof van Cassatie

1e Kamer – 4 februari 2010

Voorzitter-rapporteur: de h. Dirix

Openbaar ministerie: de h. Vandewal

Advocaten: mrs. Geinger en De Bruyn

Overeenkomst – Contractuele aansprakelijkheid – Voorzienbare schade – Fout van hulppersoon

Een contractuele schuldenaar die zich voor de uitvoering van de overeenkomst laat vervangen, is tegenover zijn wederpartij contractueel aansprakelijk voor de hulppersoon op wie hij een beroep heeft gedaan. Krachtens art. 1150 BW blijft zijn vergoedingsplicht in beginsel beperkt tot de schade die een voorzienbaar gevolg is van de gebrekkige uitvoering door de hulppersoon.

NV V. De B. t/ NV A.B. e.a.

Volledige weergave: zie www.rw.be

Hof van Beroep te Gent

1e Kamer – 24 januari 2008

Voorzitter: de h. Floren

Raadsheren: de h. Jocqué en mevr. Broeckx

Advocaten: mrs. Lambert en Michiels

1. Gewijsde (rechterlijk) – Burgerlijke zaken – Strafvonnis dat verschillende personen hoofdelijk veroordeelt tot betaling van schadevergoeding – Geen uitspraak over onderlinge verdeling van schadevergoeding – Afzonderlijke procedure voor de burgerlijke rechter tot verdeling van de schadevergoeding – 2. Verbintenis – Hoofdelijkheid en ondeelbaarheid – Hoofdelijkheid – Onderlinge verdeling tussen de schuldenaars – Ieder voor zijn aandeel – Toepassingsgebied – Bedongen hoofdelijkheid

1. Als de strafrechter verschillende personen hoofdelijk heeft veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding aan de burgerlijke partijen, zonder te bepalen hoe in hun onderlinge verhouding de schadevergoeding moet worden verdeeld en zonder gebruik te maken van de door art. 50, laatste lid, Sw. geboden mogelijkheid om een veroordeelde vrij te stellen van hoofdelijkheid, kan in een afzonderlijke procedure aan de burgerlijke rechter worden gevraagd om uitspraak te doen over de verdeling van de schadevergoeding in de onderlinge verhouding tussen de aansprakelijken, zonder dat hierbij afbreuk wordt gedaan aan het gezag van gewijsde van het strafvonnis.

2. De bepaling van art. 1213 BW volgens welke de verbintenis die hoofdelijk is aangegaan jegens de schuldeiser, van rechtswege deelbaar is tussen de schuldenaars, die onder elkaar ieder slechts voor hun aandeel verbonden zijn, welk aandeel vermoed wordt gelijk te zijn, geldt enkel voor de contractueel bedongen hoofdelijkheid en is niet van toepassing op de wettelijk

bepaalde hoofdelijke verbintenissen, zoals die op grond van art. 50 Sw.

V. t/ NV F.V.

Antecedenten

1. NV F.V., huidige geïntimeerde, is de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid van de eigenaars van het woonhuis gelegen te (...), eigendom van V.A.-D.R., wonende te (...).

Het echtpaar V.-D. had de woning verhuurd aan Roland V.

Op 10 februari 2001 is Roland V. overleden ten gevolge van een CO₂-intoxicatie, veroorzaakt door de gasboiler geplaatst in de badkamer door appellant, die loodgieter is.

Naar aanleiding van het overlijden werd een strafonderzoek geopend door het parket te Kortrijk, in het raam waarvan een deskundige werd aangesteld die tot het besluit kwam dat de boiler een ouder en slecht onderhouden toestel is, dat gebrekkig werd geplaatst.

2. Zowel de verzekerden van geïntimeerde, het echtpaar V.-D., als appellant werden vervolgd door de Correctionele Rechtbank te Kortrijk wegens onopzettelijke doding: de eigenaars in hun hoedanigheid van verhuurders van het gebouw waar zich de gasvergiftiging had voorgedaan, wegens het in stand houden, appellant wegens het installeren van een gebrekkige boiler, die oorzaak is van het overlijden van de huurder.

Op strafrechtelijk gebied werden de verzekerden van geïntimeerde en appellant bij een definitief geworden vonnis van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk van 30 april 2004 verantwoordelijk verklaard voor de dood van Roland V.

Op burgerrechtelijk gebied oordeelde de strafrechter dat het slachtoffer zelf voor de helft verantwoordelijk was. De strafrechter overwoog dat de huurders V.-V. op de hoogte waren van de mogelijk inherente gevaren van de boiler, omdat zij bij het sluiten van de overeenkomst de eigenaars van de woning geweest hebben op het feit dat zij het eigenaardig vonden dat de afvoerbuis van de gasboiler niet door het dak stak, maar nadien als huurders zijn blijven stilzitten en zelf geen stappen hebben ondernomen om de afvoerbuis tot in de open lucht te laten doortrekken. De strafrechter was van oordeel dat de huurders hierdoor een bepaald risico hebben aanvaard en aldus zelf een fout hebben begaan die in oorzakelijk verband staat met de door hen opgelopen schade, zodat de burgerlijke partijen in die omstandigheden zelf dienen in te staan voor de helft van de door hen geleden schade.

De verzekerden van geïntimeerde en appellant werden hoofdelijk veroordeeld tot het betalen van de

schadevergoedingen aan de burgerlijke partijen. Deze schadevergoedingen, vermeerderd met bijkomende medische kosten en de daarop verschuldigde registratierechten bedroegen 102.021,16 euro, waarvan appellant 32.485,23 euro betaalde en de rest, 68.105,97 euro, werd betaald door geïntimeerde.

De correctionele rechtbank bepaalde niet uitdrukkelijk hoe in de onderlinge verhouding tussen de verzekerden van geïntimeerde enerzijds en de appellant anderzijds de vergoeding verschuldigd aan de erven van het slachtoffer, waartoe zij werden veroordeeld, dient te worden verdeeld.

3. Nadat het vonnis definitief was geworden, was de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid uitbating van appellant van oordeel dat hij voor rekening van zijn verzekerde 1/3 van de helft van de schade, waartoe de drie verdachten hoofdelijk waren veroordeeld, ten laste diende te nemen, en betaalde hij op de totale afrekening van de erven van het slachtoffer een bedrag van 32.485,23 euro.

Op 9 juli 2004 heeft geïntimeerde voor rekening van haar verzekerden, het echtpaar V.-D., onder voorbehoud van haar rechten en voor rekening van wie het behoorde, het saldo van de afrekening van de erven van het slachtoffer, zijnde 65.997,14 euro + 250,66 euro betaald, alsook 2/3 van de verschuldigde registratierechten, 1.858,14 euro.

Aangezien geïntimeerde van oordeel was dat zij slechts de helft van de schade, die hoofdelijk ten laste werd gelegd van de verdachten, moet betalen, zijnde 51.010,58 euro (helft van 102.021,16 euro) en niet de 2/3 die zij onder voorbehoud had betaald (zijnde 68.105,97 euro), meende zij dat zij 17.095,39 euro teveel had betaald.

Bij gebrek aan bepaling in het strafvonnis van de verdeelsleutel van de aansprakelijkheid in de onderlinge verhouding tussen de verzekerden van geïntimeerde enerzijds en de appellant anderzijds, heeft geïntimeerde tegen appellant een vordering ingesteld voor de burgerlijke rechtbank, teneinde deze verdeelsleutel te horen bepalen op 50/50. De vordering is gebaseerd op art. 1382-1383 BW, maar vooral op art. 1251, derde lid, BW.

Geïntimeerde voert aan dat het ter zake niet dienend is dat er drie daders of mededaders waren, maar wel dat er slechts twee van elkaar te onderscheiden oorzaken waren, behoudens de eigen fout van het slachtoffer die voor de helft aansprakelijk werd verklaard, namelijk enerzijds de fout van de verzekerden (eigenaars), anderzijds de fout van appellant (loodgieter). Zij betoogt dat de fouten van haar verzekerden V.-D. als eigenaars-verhuurders, één en dezelfde fout uitmaken, onderscheiden van de fout van appellant als loodgieter, en verwijst hiervoor naar de overweging van het vonnis van de correctionele rechtbank. Zij vraagt dat de rechtbank zou overgaan tot een verdeling

van de aansprakelijkheid bij helften tussen haar verzekeren en de appellant.

Appellant gaat ervan uit dat hij slechts gehouden is tot betaling van één derde van de schadevergoeding, aangezien de drie beklagden, enerzijds zichzelf en anderzijds het echtpaar V.-D., solidair werden veroordeeld tot het betalen van de schadevergoedingen, zodat ze alle drie hoofdelijk zijn gehouden (art. 50 Sw.).

Het bestreden vonnis volgde het standpunt van geïntimeerde en oordeelde dat er slechts twee partijen fouten hebben begaan, die in oorzakelijk verband staan met het overlijden van het slachtoffer en die in dezelfde mate hiertoe hebben bijgedragen, enerzijds appellant en anderzijds de huwgemeenschap van de verhuurders, die niet zwaarder mag worden belast omdat zij uit twee echtgenoten bestaat, die samen zijn opgetreden, maar op strafrechtelijk gebied afzonderlijk werden vervolgd en veroordeeld.

4. Appellant meent dat de eerste rechter ten onrechte is ingegaan op de vordering van geïntimeerde, omdat hij gebonden is door het strafvonnis, dat zeker en noodzakelijk, minstens impliciet heeft aangenomen dat ieder van de verdachten afzonderlijk een fout heeft begaan en voor een gelijk deel ertoe gehouden is de hierdoor veroorzaakte schade te vergoeden.

Volgens appellant kon de eerste rechter niet meer beslissen over een ongelijkmatige verdeling van de aansprakelijkheid, enerzijds met inachtneming van ieders fout, anderzijds ook met inachtneming van de causale invloed van ieders fout op de totale schade. Hij wijst erop dat de verzekeren van de geïntimeerden geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om voor de strafrechter reeds een ongelijke verdeling van de aansprakelijkheid op burgerlijk gebied te bepleiten en dat de strafrechter evenmin gebruik maakte van art. 50 Sw. om te oordelen welke de ernst was van de diverse fouten van de aansprakelijke daders en mededaders en op die basis, in hun onderlinge verhouding, het aandeel van ieder in de schade te beoordelen. Aangezien geen hoger beroep werd ingesteld tegen het vonnis van de strafrechter, kon geïntimeerde voor de burgerlijke rechtbank geen andere verdeling van aansprakelijkheid bepleiten zonder de kracht van gewijsde van het vonnis van de strafrechter te miskennen. Op grond hiervan vraagt appellant het bestreden vonnis teniet te doen en de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde af te wijzen als ongegrond.

Geïntimeerde vraagt het hoger beroep toelaatbaar, maar ongegrond te verklaren.

Beoordeling

1. Volgens appellant kon de eerste rechter niet meer opnieuw beslissen over een ongelijkmatige verdeling

van de verantwoordelijkheid, enerzijds met inachtneming van de zwaarte van ieders fout, anderzijds met inachtneming van de causale invloed van ieders fout op de totale schade. Appellant meent dat de eerste rechter gebonden was door het strafvonnis, dat door de solidaire veroordeling van appellant en de verzekeren van geïntimeerde zeker en noodzakelijk, minstens impliciet heeft aangenomen dat ieder van de verdachten afzonderlijk een fout heeft begaan en voor een gelijk deel gehouden is de hierdoor veroorzaakte schade te vergoeden.

2. De gehoudenheid van wegens eenzelfde misdrijf veroordeelde personen wordt geregeld door art. 50 Sw. dat het volgende bepaalt:

«Alle wegens eenzelfde misdrijf veroordeelde personen zijn hoofdelijk gehouden tot teruggave en schadevergoeding.

«Zij zijn hoofdelijk gehouden tot de kosten, wanneer zij tot eenzelfde vonnis of arrest zijn veroordeeld.

«Nochtans kan de rechter alle veroordeelden of enige van hen vrijstellen van de hoofdelijkheid, mits hij de redenen van die vrijstelling opgeeft en het door ieder persoonlijk te dragen aandeel in de kosten bepaalt (...)».

Uit dit artikel volgt dat het slachtoffer het recht heeft van de veroordeelde(n) volledig herstel van de geleden schade te verkrijgen, welke ook het belang is van de schuld van ieder van de veroordeelden. Wanneer de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van verschillende personen, is ieder van hen ten aanzien van de benadeelde gehouden tot volledige schadevergoeding.

Het staat vast dat de strafrechter in deze zaak de drie veroordeelden, namelijk de twee eigenaars-verhuurders en de loodgieter, hoofdelijk heeft veroordeeld, zonder gebruik te maken van de mogelijkheid van art. 50 Sw. om een veroordeelde vrij te stellen van hoofdelijkheid of enige afwijkende beslissing te nemen m.b.t. het hoofdelijke aandeel van de veroordeelden in de schadevergoeding.

Appellant en de eigenaars/verhuurders werden alle drie veroordeeld wegens een gebrek aan voorzorg en voorzichtigheid in de zin bedoeld in art. 418 Sw., ingevolge hun respectieve fouten als professioneel loodgieter en als eigenaars. Het vonnis van de strafrechter werd niet aangevochten in hoger beroep.

Aangezien de strafrechter geen gebruik maakte van de mogelijkheid van art. 50, laatste lid, Sw., rijst de vraag of hiermee zeker en noodzakelijk, minstens impliciet en definitief is beslist dat de drie veroordeelden ook in hun onderlinge verhouding elk in gelijke mate gehouden zijn de schadevergoeding en de kosten te betalen en dat de burgerlijke rechter hierop niet meer kan terugkomen wegens het gezag van gewijsde *erga omnes* van het strafvonnis.

Het antwoord op deze vraag is ontkennend. Door de strafrechter werd immers geen uitspraak gedaan over de onderlinge verdeling tussen de veroordeelden wat de aansprakelijkheid betreft voor het overlijden van de heer Roland V., omdat hij zich in zijn oordeel diende te beperken tot de beoordeling van de aansprakelijkheid van elk van de verdachten ten aanzien van het slachtoffer op grond van art. 418 Sw.

De omstandigheid dat de strafrechter geen vrijstelling verleende van hoofdelijkheid aan een van de veroordeelden, heeft niet tot gevolg dat de burgerlijke rechter in een afzonderlijke procedure niet opnieuw kan oordelen over de uiteindelijke verdeling van de aansprakelijkheid voor de schade in de onderlinge verhouding tussen de verschillende veroordeelde daders. De strafrechter oordeelde niet over de vraag in welke mate de schade, die niet ten laste bleef van het slachtoffer, in de onderlinge verhouding tussen de drie strafrechtelijk veroordeelden verdeeld diende te worden. Derhalve kon deze vraag in een afzonderlijke procedure aan de burgerlijke rechter worden voorgelegd, zonder dat hierbij afbreuk zou worden gedaan aan enig gezag van gewijsde van het strafvonnis. Daarbij kan geen toepassing worden gemaakt van de regel inzake de bedongen hoofdelijkheid van art. 1213 BW volgens welke de verbintenis die hoofdelijk jegens de schuldeiser is aangegaan van rechtswege deelbaar is tussen de schuldenaars die onder elkaar slechts ieder voor hun aandeel gehouden zijn, welk aandeel in de regel gelijk is. Deze bepaling geldt immers enkel voor een contractueel bedongen hoofdelijkheid en is niet van toepassing op de wettelijk bepaalde hoofdelijke verbintenissen, zoals die op grond van art. 50 Sw.

Het komt het hof toe op onaantastbare wijze te oordelen welke de ernst is van de diverse fouten van de aansprakelijke daders en mededaders en op die basis, in hun onderlinge verhouding, het aandeel van ieder in de schade te beoordelen. De enige beperking bij deze onaantastbare beoordeling is dat de rechter niet kan beslissen dat één van de strafrechtelijk veroordeelde mededaders geen enkel deel van de schade zou moeten vergoeden, zonder meteen vast te stellen dat er tussen de fout van deze mededader en de door de schadelijder geleden schade geen enkel oorzakelijk verband bestaat.

Er kan *in casu* worden overgegaan tot een ongelijke verdeling van de aansprakelijkheid met inachtneming van de zwaarte van de fout van elk van de drie veroordeelden en van de causale invloed van iedere fout op de totale schade.

In tegenstelling tot wat de eerste rechter heeft beslist, kan niet worden aangenomen dat er slechts twee partijen fouten hebben begaan die in oorzakelijk verband staan met het overlijden van het slachtoffer en die in dezelfde mate hiertoe hebben bijgedragen, enerzijds appelland en anderzijds het echtpaar V.-D. als ver-

hurende partij van een woning die tot de huwgeenschap behoort en die niet zwaarder mag worden belast omdat zij uit twee echtgenoten bestaat. Het staat immers vast dat elk van de drie partijen, namelijk de appelland enerzijds en elk van beide eigenaars/verhuurders anderzijds, een fout hebben begaan die in causaal verband staat met de schade. Enerzijds is er de fout van appelland als installateur van de gasboiler en anderzijds de – zij het identieke – fout van elk van beide eigenaars, die een pand hebben verhuurd met een slecht werkende gasboiler. Er kan evenwel worden beslist tot een ongelijke verdeling van de aansprakelijkheid met inachtneming van de zwaarte van iedere fout, daarbij rekening houdend met het identieke karakter van de fout van de eigenaars. Het komt het hof voor dat de fout van appelland als professionele installateur van gasverwarmingsinstallaties een zwaaregenger karakter heeft en een grotere causale invloed op de totale schade heeft dan de fout van elk van beide eigenaars-verhuurders.

De fout van de eigenaars-verhuurders, verzekerden van geïntimeerde, bestond erin dat zij als verhuurders hebben nagelaten de noodzakelijke maatregelen te treffen voor het ter beschikking stellen van een veilig en correct functionerende gasboiler in de huurwoning. Rekening houdend met de informatie die hierover via de media regelmatig verspreid wordt en met het feit dat de gevaren van slecht werkende gasboilers algemeen gekend zijn, dienden de eigenaars-verhuurders erop toe te zien dat de uitwasemingen van de waterverwarmer via een leiding naar buiten konden worden geleid, en bij het te huur stellen van de woning de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen om de gevaarlijke toestand te verhelpen.

De fout van appelland bestond erin dat hij als professionele installateur van gasboilers een fundamentele professionele voorzichtigheidsplicht heeft verzuimd door niet na te gaan of er voldoende trek was in het rookkanaal en of de uitwasemingen van de gasboiler naar buiten werden geleid, terwijl hij als professioneel – veel meer nog dan de eigenaars-verhuurders – zeer goed wist en diende te weten welke ernstige zelfs levensbedreigende risico's verbonden zijn aan het niet voorzien van een afvoersysteem dat uitgeeft op de buitenlucht.

Uit de voorgelegde stukken blijkt dat appelland in de loop van de tweede helft van het jaar 1983, zijnde zeventien jaar vóór het schadegeval, een nieuwe gasboiler heeft geïnstalleerd in de woning van de eigenaars-verhuurders, en dit in vervanging van een oude boiler. Daarbij heeft hij niet gehandeld zoals een normaal en vooruitziend installateur, geplaatst in dezelfde concrete feitelijke omstandigheden zou hebben gedaan. Aansluitend bij de overwegingen van de strafrechter in het vonnis van 30 april 2004 meent het hof dat appelland,

ongeacht het feit dat hij geen opdracht had gekregen om een afvoerbuis (rookkanaal) te plaatsen, de plicht had als professioneel installateur, beroepshalve vertrouwd met de gevaren van gasboilers, om bij de plaatsing van de boiler ook na te zien of er voldoende trek was in het rookkanaal en of de uitwasemingen ervan via een leiding naar buiten geleid werden. Mocht hij deze professionele zorgvuldigheidsplicht in acht hebben genomen, dan had hij kunnen vaststellen dat het rookkanaal van de gasboiler eindigde in de zolderruimte en niet aangesloten was aan een (externe) afvoer naar de buitenlucht. Bij het vaststellen van deze zeer onveilige situatie had hij de eigenaars van de woning hiervan op de hoogte moeten brengen, wat hij evenwel niet deed.

De nalatigheid van appellant maakt een zware tekortkoming uit aan zijn professionele zorgvuldigheidsplicht, die zwaarder is dan elk van de twee identieke fouten van de eigenaars-verhuurders en even zwaar als deze twee fouten samen.

Gelet op het zwaarwegender karakter van de fout van appellant dient de schade, die niet ten laste van het slachtoffer zelf werd gelegd, voor de helft (1/2) ten laste te worden gelegd van appellant en voor een vierde ten laste van elk van beide eigenaars-verhuurders.

Aangezien geïntimeerde op grond van de hoofdelijkheid van het vonnis van de strafrechter 2/3 van de helft van de schade ten opzichte van de erven van het slachtoffer betaalde, terwijl ze slechts 1/2 van deze helft diende te betalen, kan zij op grond van art. 1251, derde lid, BW en art. 1382 BW het door haar teveel betaalde, zijnde 17.095,39 euro, terugvorderen.

...

NOOT – Het *in solidum*-karakter van de hoofdelijke gehoudenheid krachtens art. 50 Sw.

1. *Inleiding.* Bovenstaand arrest maakt toepassing van art. 50 Sw., volgens welk alle wegens eenzelfde misdrijf veroordeelde personen hoofdelijk gehouden zijn tot teruggave en schadevergoeding. Hoofdelijkheid vormt samen met de *in solidum* gehoudenheid en de ondeelbaarheid een uitzondering op het principe van de verdeling van de verbintenis bij een pluraliteit van schuldenaars (L. Cornelis, *Algemene theorie van de verbintenis*, Antwerpen, Intersentia, 2000, 163; R. Dekkers en A. Verbeke, *Handboek Burgerlijk Recht*, III, Antwerpen, Intersentia, 2007, 271). Art. 1202 BW bepaalt dat hoofdelijkheid niet wordt vermoed; zij moet uitdrukkelijk bedongen zijn of voortvloeien uit een rechtsregel. Dat laatste wordt echter ruim geïnterpreteerd, zodat ook gewoonteregels en algemene rechtsbeginselen bronnen van hoofdelijkheid kunnen vormen (Cass. 3 april 1952, RW 1951-52, 1725; Cass.

15 februari 1974, RW 1973-74, 1732, met conclusie van advocaat-generaal F. Dumon; N. Peeters, «Verbintenissen met meerdere subjecten» in J. Roodhooft (red.), *Bestendig handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Kluwer, 2000, III.4-5). Een voorbeeld van de wet als bron van hoofdelijkheid is art. 50 Sw. Het slachtoffer van het misdrijf zal elk van de personen die bijdroegen tot het plegen van het misdrijf kunnen aanspreken voor het geheel van zijn schadevergoeding. De betaling door één van hen bevrijdt de overigen (art. 1200 BW). In zijn onderlinge verhouding met deze andere hoofdelijke schuldenaars zal de betalende schuldenaar verhaal kunnen uitoefenen. De hoofdelijkheid bestaat immers enkel in het voordeel van de schuldeiser (M. Van Quickenborne, «Hoofdelijkheid» in *Bijzondere overeenkomsten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, 42; N. Peeters, «Verbintenissen met meerdere subjecten» in J. Roodhooft (red.), *Bestendig handboek Verbintenissenrecht*, III.4-4).

Het is deze regresmogelijkheid die het voorwerp vormt van huidig geschil en waarover het Hof van Beroep te Gent een aantal principes formuleert. Opvallend is echter dat heel wat beginselen omtrent de *in solidum* gehoudenheid via dit arrest hun weg vinden naar de wettelijke hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. Men kan zich inderdaad afvragen of de karakteristieken van het artikel en de feitelijke situaties die het beoogt, wel te verzoenen vallen met de kenmerken van de overkoepelende term waaronder art. 50 Sw. resorteert, de hoofdelijkheid. Het arrest bevestigt de reeds eerder ontstane indruk dat de grens met de *in solidum* gehoudenheid vervaagt. Vooraleer over te gaan tot een analyse van de bijzondere gehoudenheid voor het geheel krachtens art. 50 Sw. in het licht van dit vraagstuk, volgt een beknopte weergave van de feiten en middelen die aan het Hof van Beroep te Gent werden voorgelegd.

2. *Feiten.* Geïntimeerde was de verzekeraar van het echtpaar V.-D., dat een woning verhuurde aan R.V. Na enige tijd overleed deze huurder ten gevolge van een CO₂-intoxicatie, veroorzaakt door een gasboiler in de badkamer die door appellant was geïnstalleerd. Nadat uit het strafonderzoek was gebleken dat de boiler een slecht onderhouden toestel was, werden zowel het echtpaar als appellant voor de correctionele rechtbank veroordeeld wegens onopzettelijke doding. Op burgerrechtelijk gebied oordeelde de strafrechter dat het slachtoffer zelf voor de helft verantwoordelijk was, aangezien hij op de hoogte was van de mogelijk inherente gevaren van de boiler. Met betrekking tot de andere helft van de schade werden de verzekerden van geïntimeerde en appellant hoofdelijk veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding. De strafrechter

bepaalde daarbij niet hoe de vergoeding in hun onderlinge verhouding moest worden verdeeld. De verzekeraar van appelland meende dat hij 1/3 van de helft van de schade ten laste diende te nemen. Geïntimeerde betaalde de resterende 2/3. Omdat zij echter van oordeel was dat zij slechts 1/2 van de helft van de schade moest dragen, stelde geïntimeerde een vordering in voor de burgerlijke rechtbank om de verdeelsleutel te horen bepalen op 50/50. De vordering werd gebaseerd op de artikelen 1382, 1383 en 1251, 3°, BW en het argument dat er weliswaar drie daders waren, maar slechts twee van elkaar te onderscheiden fouten, behoudens de eigen fout van het slachtoffer. De eerste rechter volgde het standpunt van geïntimeerde en was van mening dat de huwgemeenschap van de verhuurders niet zwaarder mocht worden belast omdat zij uit twee echtgenoten bestond. Voor het hof van beroep duidt appelland op het gezag van gewijsde van het vonnis van de strafrechter. Ieder van de verdachten zou volgens dit vonnis afzonderlijk een fout hebben begaan en voor een gelijk deel gehouden zijn. Aangezien het echtpaar geen ongelijke verdeling van de aansprakelijkheid had bepleit in hoger beroep, kon het de burgerlijke rechter niet om een dergelijke verdeling verzoeken, aldus appelland.

3. *Uitspraak.* Het Hof van Beroep te Gent volgt de grieven van appelland niet. Het beslist dat door de strafrechter geen uitspraak werd gedaan over de onderlinge verdeling van de aansprakelijkheid, omdat diens oordeel enkel betrekking mocht hebben op de beoordeling van de aansprakelijkheid van elk van de partijen op grond van art. 418 Sw. Dat de strafrechter geen gebruik maakte van de mogelijkheid om overeenkomstig art. 50, laatste lid, Sw. vrijstelling te verlenen van de hoofdelijkheid ten laste van één van de veroordeelden, impliceert bijgevolg niet dat de uiteindelijke verdeling van de aansprakelijkheid niet aan de burgerlijke rechter mag worden voorgelegd. Het hof brengt in herinnering dat bij deze verdeling geen toepassing mag worden gemaakt van art. 1213 BW, aangezien dit enkel geldt voor een contractueel bedongen hoofdelijkheid. Het oordeelt dat elk van de partijen een fout heeft begaan (waarbij die van de verhuurders identiek is) en dat tot een ongelijke verdeling kan worden besloten op grond van de zwaarte en de causale invloed van ieders fout. Gelet op de professionele zorgvuldigheidsplicht van appelland, werd diens fout zwaarder geacht dan elk van de twee identieke fouten van de verhuurders en even zwaar als die twee fouten samen. De verdeelsleutel van de eerste rechter wordt aldus bevestigd, zij het dan op andere gronden, waardoor geïntimeerde het door haar teveel betaalde mag terugvorderen. Een grondslag voor dit regres wordt door het hof gevonden in de artikelen 1251, 3° en 1382 BW.

4. *De gemeenschappelijke fout en de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw.* De hoofdelijkheid tussen mededaders van eenzelfde misdrijf vindt zijn wortels niet alleen in de wet maar vloeit eveneens voort uit een algemeen rechtsbeginsel. Het Hof van Cassatie besliste immers dat art. 50 Sw. een toepassing is van het algemeen rechtsbeginsel dat de hoofdelijkheid bestaat telkens als een bepaalde schade wordt veroorzaakt door een gemeenschappelijke fout van een pluraliteit van daders (Cass. 14 maart 1907, *Pas.* 1907, I, 160; Cass. 3 januari 1922, *Pas.* 1922, I, 117; Cass. 24 januari 1924, *Pas.* 1924, I, 159; voor de formulering van het algemeen rechtsbeginsel, zie: Cass. 17 maart 1864, *Pas.* 1864, I, 227; Cass. 15 februari 1974, *RW* 1973-74, 1732, met conclusie van advocaat-generaal F. Dumon; Cass. 10 december 2002, *Arr.Cass.* 2002, 2706; Cass. 8 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, 555; Cass. 15 maart 2006, *RW* 2009-10, 709; *contra*: Cass. 17 maart 1949, *Pas.* 1949, I, 206). Deze gemeenschappelijke fout werd omschreven als een fout waarbij verschillende personen wetens tot het ontstaan van hetzelfde schadeverwekkend feit hebben samengewerkt (Cass. 15 februari 1974, *RW* 1973-74, 1732, met conclusie van advocaat-generaal F. Dumon). Het was bijgevolg de bewuste samenwerking tussen de daders die volgens het Hof van Cassatie aanleiding gaf tot het instellen van een hoofdelijke gehoudenheid. Ging het om onderscheiden fouten waarbij dit intentioneel element ontbrak, dan spraken men van samenlopende fouten en was de *in solidum* gehoudenheid van toepassing (Cornil, conclusie voor Cass. 2 april 1936, *BJ* 1936, 423; P. Van Ommeslaghe, «Examen de jurisprudence (1974 à 1982). Les obligations», *RCJB* 1988, 84).

5. *Het ontbreken van het vereiste van bewuste samenwerking in art. 50 Sw.* In 1993 hanteerde het Hof van Cassatie echter een andere definitie: gemeenschappelijk is de fout waardoor verschillende personen bijdragen tot het ontstaan van eenzelfde schadeverwekkend feit (Cass. 9 december 1993, *R.Cass.* 1994, 62, noot S. Stijns). Het intentioneel element, voorheen een essentieel bestanddeel van de gemeenschappelijke fout, werd hier dus achterwege gelaten. Het arrest van het Hof van Beroep te Gent ligt in de lijn van deze rechtspraak: van enig gezamenlijk opzet tussen appelland en de verhuurders van het pand was geen sprake; hun fouten stonden los van elkaar. Omdat deze fouten echter hadden bijgedragen tot hetzelfde misdrijf, namelijk de onopzettelijke doding van de huurder (art. 418 Sw.), werd met toepassing van art. 50 Sw. de hoofdelijkheid tussen de drie schadeverwekkers uitgesproken.

Meteen na het arrest van 9 december 1993 rees de vraag of de nieuwe formulering van de gemeenschappelijke fout enkel betrekking had op art. 50 Sw. dan wel op het rechtsbeginsel in het algemeen. Aangezien het

algemeen rechtsbeginsel de uitzondering van de hoofdelijkheid uitbreidt tot buiten een wetsbepaling om, was het volgens de rechtsleer ongepast om het minder streng te maken door het weglaten van het vereiste van een intentioneel element (S. Stijns, «Over passieve hoofdelijkheid en *in solidum*-gehoudenheid, over gemeenschappelijke fouten en samenlopende fouten» (noot onder Cass. 9 december 1993), *R.Cass.* 1994, 53). Dat dit dan wel zou gebeurd zijn ten aanzien van art. 50 Sw., vond men aanvaardbaar, omdat dit artikel een wettelijke bron van hoofdelijkheid vormt en het de vaststelling van een gemeenschappelijke fout dus niet vereist. Het artikel betreft niet de vraag of een gemeenschappelijke fout werd begaan, wel of men veroordeeld werd voor eenzelfde misdrijf (R. Declercq, conclusie voor Cass. 25 november 1988, *RW* 1989-90, 467, noot, *Arr.Cass.* 1988, 369). Men nam dan ook aan dat het toepassingsgebied van de nieuwe definitie van het Hof van Cassatie enkel de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. betrof. Naast de tekst van het artikel zelf, werden twee eerdere arresten van het Hof van Cassatie als verantwoording voor deze interpretatie naar voren geschoven. In een arrest van 22 december 1947 besliste het Hof immers dat de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. bestaat tussen personen die wegens eenzelfde misdrijf zijn veroordeeld, zonder dat de wet vereist dat er tussen hen voorafgaand overleg of eenheid van handeling bestaat (Cass. 22 december 1947, *Pas.* 1947, I, 556). Dit principe werd bevestigd in een arrest van 25 november 1988, volgens welk de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. ook toepassing moet vinden wanneer het gaat om een onopzettelijk misdrijf (Cass. 25 november 1988, *Arr.Cass.* 1988-89, 372, met conclusie van advocaat-generaal R. Declercq; zie ook reeds: Cass. 9 oktober 1933, *Pas.* 1934, I, 18). Deze tekstconforme interpretatie van art. 50 Sw. kreeg ook in de doctrine veel bijklank (R.O. Dalcq, *Traité de la responsabilité civile* in *Les Nouvelles, Droit civil*, V, II, 1962, p. 192, nr. 2623; A. Lorent, «Les frais de justice répressive», *Rev.dr.pén.* 1983, 641; P.E. Trousse, *Les principes généraux du droit pénal belge* in *Les Nouvelles, Droit pénal*, I, Vol. I, p. 258, nr. 1504).

In 1996 maakte het Hof van Cassatie een einde aan de discussie over de draagwijdte van het arrest van 9 december 1993 door in zijn definitie van de gemeenschappelijke fout opnieuw het gezamenlijk opzet te vermelden (Cass. 3 mei 1996, *Arr.Cass.* 1996, 394). Dat het dit intentioneel element voorheen had losgelaten, had dus wel degelijk enkel betrekking op de wettelijke hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. Voor de toepassing van het algemeen rechtsbeginsel volgens welk de hoofdelijkheid moet worden uitgesproken zodra er sprake is van een gemeenschappelijke fout, bleef men de bewuste samenwerking vereisen. Men

vreesde immers dat het weglaten van het intentioneel element ertoe zou leiden dat het onderscheid met de samenlopende fouten en de *in solidum* gehoudenheid waartoe zij aanleiding geven, vervaagt (S. Stijns, *o.c.*, *R.Cass.* 1994, 53).

6. *Samenlopende fouten en de in solidum gehoudenheid.* Maar wordt deze vrees al niet deels bewaarheid met betrekking tot de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw., aangezien voor de toepassing van dit artikel niet vereist is dat de mededaders van hetzelfde misdrijf wetens hebben samengewerkt aan de verwezenlijking van het schadeverwekkend feit? Het ontbreken van het vereiste van een intentioneel element in de tekst van art. 50 Sw. zorgt ervoor dat enkel nog het criterium van eenzelfde misdrijf overblijft, zoals het voormelde cassatiearrest van 22 december 1947 het treffend verwoordt: «que la loi n'exige ni l'existence d'un concert préalable ni l'unité d'action mais seulement l'unité d'infraction» (Cass. 22 december 1947, *Pas.* 1947, I, 556). Dat maakt dat er reeds sprake zal zijn van een hoofdelijke gehoudenheid zodra de samenlopende fouten van verschillende personen tot hetzelfde strafbare feit aanleiding geven (Cass. 25 november 1988, *Arr.Cass.* 1988-89, 372, met conclusie van advocaat-generaal R. Declercq; zie ook de bewoordingen van bovenstaand arrest zelf over art. 50 Sw.: «Wanneer de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van verscheidene personen, is ieder van hen ten aanzien van de benadeelde gehouden tot volledige schadevergoeding»). Met andere woorden: art. 50 Sw. spreekt de hoofdelijke aansprakelijkheid tussen mededaders uit hoewel een beroep op de *in solidum* gehoudenheid meer voor de hand ligt.

Voor de *in solidum* gehoudenheid, gebaseerd op de equivalentietheorie, is vereist dat de onderscheiden fouten van verschillende personen hebben bijgedragen tot dezelfde schade. Zodra men kan vaststellen dat zonder elke fout de schade, zoals ze zich heeft voorgedaan, niet zou hebben plaatsgevonden, wordt elk van deze personen geacht deze schade te hebben veroorzaakt, waardoor zij allen tot een integrale vergoeding kunnen worden aangesproken (Cass. 10 oktober 1952, *Pas.* 1953, I, 48; Cass. 15 februari 1974, *RW* 1973-74, 1732, met conclusie van advocaat-generaal F. Dumon; J. Périlleux, «L'obligation *in solidum* dans la responsabilité contractuelle» (noot onder Cass. 15 februari 1974), *RGAR* 1975, nr. 9519/3; P. Wéry, *Droit des obligations: théorie générale du contrat*, Brussel, Larcier, 2010, 533; M. Van Quickenborne, «Verbintenis *in solidum*» in *Bijzondere overeenkomsten. Artikels-gewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, 6; J.L. Fagnart, «L'obligation *in solidum* dans la responsabilité contractuelle» (noot onder Cass.

15 februari 1974), *RCJB* 1975, 247-248). Men spreekt van een pluraliteit van daders en een pluraliteit van verbintenissen (J. Matthijs, «Solidarité et obligation «in solidum»» (noot onder Gent 5 mei 1949), *RCJB* 1951, 190; E. Dirix en A. Van Oevelen, «Kroniek verbintenissenrecht (1985-1992)», *RW* 1992-93, 1257).

De aan dit arrest ten grondslag liggende feitenconstellatie kan probleemloos in deze omschrijving worden ingepast. Als appellant geen gebrekkige gasboiler had geïnstalleerd, was de huurder niet omgekomen. Dit zou evenmin het geval geweest zijn als het verhurende echtpaar de installatie had nagekeken en de gebreken had vastgesteld. Omdat elk van de onderscheiden fouten dus een *conditio sine qua non* voor het overlijden uitmaakt, is elke fout ingevolge de equivalentietheorie de oorzaak ervan. Daardoor zijn alle daders gehouden tot de vergoeding van de *hele* schade. Hun gehoudenheid voor het geheel vindt dus veel eerder haar grondslag in de theorie van de *in solidum* verbintenis dan in die van de hoofdelijkheid (P. Van Ommeslaghe, *Droit des obligations*, Brussel, Presses universitaires de Bruxelles, 1996, 812; L. Cornelis, *o.c.*, 165). Daar is het niet het samentreffen van onderscheiden fouten dat de gehoudenheid voor het geheel rechtvaardigt, maar de aanwezigheid van één gemeenschappelijke onderneming, één gemeenschappelijke fout (H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, III, Brussel, Bruylant, 1967, p. 301, nr. 318; H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II, Brussel, Bruylant, 1964, p. 1079, nr. 1032). Zoals eerder aangegeven, is van een dergelijke gemeenschappelijke fout *in casu* geen sprake bij gebreke van enig gezamenlijk opzet tussen de installateur van de boiler en de verhuurders van het pand. De hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw., waarvan bovenstaand arrest toepassing maakt, vormt dan ook een uitzondering op de toepasselijkheid van de *in solidum* gehoudenheid bij een samenloop van onderscheiden fouten (P. Van Ommeslaghe, *o.c.*, 812; A. Lorent, *o.c.*, *Rev.dr.pén.* 1983, 641).

Het *in solidum* karakter van de in dit arrest uitgesproken hoofdelijkheid blijkt echter niet alleen uit de aanwezigheid van samenlopende fouten. Ook in de door het hof van beroep verkondigde principes inzake het regres van de veroordeelde partijen, zitten kenmerken van de verbintenis *in solidum*, zoals hierna zal blijken.

7. *Grondslag van de regresmogelijkheid.* De centrale rechtsvraag die aan het Hof van Beroep te Gent werd voorgelegd, betrof het gezag van gewijsde van een strafrechtelijk vonnis dat een hoofdelijke veroordeling op grond van art. 50 Sw. had uitgesproken. Het hof wijst erop dat dit strafrechtelijk gewijsde slechts betrekking heeft op de vaststelling van aansprakelijkheid

en niet op de uiteindelijke verdeling daarvan in de onderlinge verhouding. Deze verdeelsleutel mocht aldus in een afzonderlijke burgerlijke procedure worden vastgesteld. Het arrest trekt zo een duidelijke lijn tussen de *obligatio*, de betalingsverplichting gesitueerd in de externe verhouding tussen de schuldeiser en medeschuldenaars, en de *contributio*, de bijdrageplicht die betrekking heeft op de onderlinge verhouding van de medeschuldenaars (L. Cornelis, *o.c.*, 168; R. Dekkers en A. Verbeke, *o.c.*, 272 en 277).

Vervolgens diende het hof na te gaan of de burgerlijke rechter wel tot een correcte verdeling had besloten. Een eerste principe dat in het arrest naar voren wordt geschoven, is dat geen toepassing mag worden gemaakt van art. 1213 BW, volgens welk de verbintenis die hoofdelijk is aangegaan van rechtswege deelbaar is tussen de schuldenaars, die onder elkaar slechts ieder voor hun aandeel gehouden zijn. In beginsel wordt bij de toepassing van dit artikel uitgegaan van een gelijke verdeling, tenzij vaststaat dat een ongelijke verdeling noodzakelijk is (Brussel 28 oktober 1933, *Pas.* 1934, II, 109; M. Van Quickenborne, «Hoofdelijkheid» in *Bijzondere overeenkomsten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, 43; R. Dekkers en A. Verbeke, *o.c.*, 282). Het hof van beroep herneemt bijgevolg de bewoordingen van de arresten van het Hof van Cassatie van 20 februari 1922 en 25 maart 1955: de artikelen 1213 en 1214 BW hebben enkel betrekking op de bedongen hoofdelijkheid en zijn dus niet van toepassing op de hoofdelijke verplichting bepaald in art. 50 Sw. (Cass. 20 februari 1922, *Pas.* 1922, I, 170; Cass. 25 maart 1955, *Arr. Verbr.* 1955, 635; zie ook: Brussel 13 februari 1959, *Pas.* 1959, II, 228). Meteen rijst de vraag welke bepalingen de onderlinge verhouding tussen de mededaders dan wel beheersen. In voorliggend arrest wordt beslist dat de regresvordering tussen de mededaders zowel op art. 1382 BW kan worden gebaseerd als op de wettelijke subrogatie krachtens art. 1251, 3°, BW. Een nieuwe gelijkenis tussen de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. en de verbintenis *in solidum* komt zo naar voren. In een arrest van 17 juni 1982 verklaarde het Hof van Cassatie beide artikelen immers van toepassing op de verhaalsmogelijkheden van *in solidum* gehouden schuldenaars (Cass. 17 juni 1982, *RW* 1984-85, 1143, *RCJB* 1986, 683, noot L. Cornelis; zie ook: Cass. 10 juli 1952, *RW* 1952-53, 1228; Cass. 10 mei 1957, *Arr.Cass.* 1957, 758; *RCJB* 1958, 7, noot M. Gevers; Cass. 21 oktober 1965, *RCJB* 1966, 121, noot R.O. Dalcq). De analogie houdt hier echter nog niet op.

8. *Omvang van de regresmogelijkheid.* Vooraleer ieders aandeel in de schade te bepalen, gaat het hof na welke partijen fouten hebben begaan die in causaal verband staan met het overlijden van de huurder. In tegenstelling tot de eerste rechter, beslist het hof dat

zowel appellant als elk van de verhuurders nalatig zijn geweest. De professionele zorgvuldigheidsplicht van appellant brengt het hof er vervolgens toe te besluiten dat zijn fout een zwaarder karakter en een grotere causale invloed op de totale schade heeft dan de fout van elk van beide verhuurders. Dit resulteert in een ongelijke verdeling van aansprakelijkheid waarbij het aandeel van appellant even groot wordt geacht als het aandeel van beide verhuurders samen, zijnde de helft van de schade die niet ten laste van het slachtoffer zelf werd gelegd.

De zwaarte van de verschillende fouten en hun causale invloed op de schade worden bijgevolg gehanteerd als criteria voor de onderlinge verdeling van de aansprakelijkheid. Hierdoor transponeert het hof van beroep opnieuw eerdere cassatierechtspraak over het regres van de *in solidum* gehouden schuldenaar naar de hoofdelijke gehoudenheid krachtens art. 50 Sw. In zijn arrest van 29 oktober 1987 oordeelde het Hof van Cassatie dat de onderlinge bijdrage van *in solidum* gehouden schuldenaars soeverein moest worden beoordeeld in het licht van zowel de ernst van de samenlopende fouten als van hun causale invloed op het schadegebeuren (Cass. 29 oktober 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, 264, *Pas.* 1988, I, 251). Eerder al had het Hof ten aanzien van elk van beide factoren verkondigd dat zij golden als richtsnoer bij de afbakening van ieders aandeel in de schade (Cass. 31 maart 1949, *Pas.* 1949, I, 255; Cass. 31 maart 1958, *Pas.* 1958, I, 851; Cass. 29 mei 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 1270, *Pas.* 1984, I, 1185; Cass. 29 januari 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, 669, *RCJB* 1993, 319, noot L. Cornelis). Uiteraard valt de redenering van het hof van beroep te begrijpen wanneer men in gedachten houdt dat de toepassing van de artikelen 1213 en 1214 BW uitgesloten is in het geval van een gewoonterechtelijke of wettelijke hoofdelijkheid (Cass. 20 februari 1922, *Pas.* 1922, I, 170; Cass. 25 maart 1955, *Arr.Cass.* 1955, 635). Daardoor kan de regel volgens welke de bijdrage van elke hoofdelijke schuldenaar bepaald moet worden op grond van het belang dat ieder van hen had in de zaak, geen toepassing vinden, aangezien deze gebaseerd is op de in hun onderlinge samenhang gelezen artikelen 1213, 1214, 1215 en 1216 BW (L. Cornelis, «Le recours entre codébiteurs solidaires et entre codébiteurs *in solidum*: adieux à l'article 1251, 3° C.c.» in X. Dieux, *La subrogation*, Conférence du Jeune Barreau de Mons, Bergen, 1992, 20). Het hof van beroep had bijgevolg andere criteria nodig om tot een ongelijke schuldenlast te kunnen besluiten. De toevlucht naar de zwaarte van de fout en de causale invloed ervan, doet de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. echter nog dichter aanleunen bij de *in solidum* gehoudenheid.

Er zij wel opgemerkt dat de gezamenlijke toepassing van de twee verdeelsleutels bij een samenloop van

aansprakelijkheden kort na het geannoteerde arrest door het Hof van Cassatie werd afgewezen. Op 4 februari 2008 besliste het Hof dat de rechter oordeelt in hoeverre ieders fout heeft bijgedragen tot het veroorzaken van de schade en op grond daarvan ieders aandeel in de schade bepaalt (Cass. 4 februari 2008, *RW* 2009-10, 1561, noot B. Weyts; zie nadien in dezelfde zin: Cass. 2 oktober 2009, *RW* 2010-11, 487). De zwaarte van de respectieve fouten kan sindsdien dus niet meer als verdeelsleutel worden aangewend; de schadelast dient te worden verdeeld volgens de causale bijdrage van elk van de partijen. Het gaat om een billijke oplossing aangezien een strikte toepassing van de equivalententieleer ertoe zou leiden dat de verdeling in gelijke delen gebeurt (P. Foriers, «Observations sur les arrêts de la Cour de cassation des 28 avril 2006 et 4 février 2008 ou les limites des raisonnements techniques en droit» in *Liber amicorum Jean-Luc Fagnart*, Brussel, Bruylant-Anthemis, 2008, 524-525).

Dat het hof van beroep beide verdeelsleutels onderzoekt voor elk van de schadeverwekkers, bevestigt voorts de eerdere vaststelling dat het *in casu* niet gaat om één gemeenschappelijke fout maar om verschillende onderscheiden fouten. Dit blijkt ook uit de beslissing van het hof dat de burgerlijke rechter in zijn soevereine beoordeling van de verhaalsmogelijkheden niet mag beslissen dat één van de daders wordt vrijgesteld van enige bijdrage in de onderlinge verhouding. Volgens het hof zou dit de ontkenning betekenen van het door de strafrechter vastgestelde oorzakelijk verband tussen de fout van deze mededader en de geleden schade. Het hof van beroep erkent met andere woorden dat de onderscheiden fouten van verschillende daders resulteerden in één schadegeval. Het is dan ook niet toevallig dat deze woorden een zuivere herneming zijn van de rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake de *in solidum* gehoudenheid (Cass. 18 januari 1979, *RW* 1979-80, 1123, *Arr.Cass.* 1978, 567, *RCJB* 1980, 244, noot R.O. Dalcq; Cass. 9 maart 1992, *RW* 1994-95, 756, *Arr.Cass.* 1991-92, 643, *JLMB* 1992, 655; Cass. 26 juni 1995, *RW* 1997-98, 925; Cass. 18 januari 2007, *RW* 2010-11, 144, *NJW* 2008, 81, noot; L. Cornelis, *o.c.*, *RCJB* 1986, 698).

9. *De wil van de wetgever.* De vaststelling dat de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. in werkelijkheid alle kenmerken vertoont van een *in solidum* gehoudenheid, mag niet betekenen dat art. 50 Sw. ten dode staat opgeschreven. Het slachtoffer van een strafbaar feit zou heel wat waarborgen verliezen wanneer tussen de mededaders een *in solidum* gehoudenheid zou worden uitgesproken. De secundaire gevolgen van de hoofdelijkheid, waarmee de inning van de schuldvordering wordt vergemakkelijkt, blijven in dat geval immers uit (H. De Page, *o.c.*, III, p. 307, nr. 325; L. Cornelis, *o.c.*, 172). Zo zal de ingebrekestelling van één schuldenaar

niet werken ten opzichte van alle anderen, omdat de artikelen 1205 en 1207 BW niet van toepassing zijn. De interesten zullen daardoor tegen slechts één dader beginnen lopen (Cass. 30 april 2007, *RW* 2009-10, 1306, *Pas.* 2007, 817). Bovendien zal een vervolging van een van de schuldenaren niet tot gevolg hebben dat de verjaring wordt gestuit ten opzichte van elk van hen. Ingevolge de artikelen 1206 en 2249 BW kan dit immers enkel in het geval van hoofdelijkheid. Ook de regel van art. 1205 BW volgens welke iedere schuldenaar aansprakelijk is wanneer de verschuldigde prestatie onmogelijk wordt door de fout van een van de schuldenaars of terwijl zij allen in gebreke waren, kan bij een *in solidum* gehoudenheid niet worden toegepast (R. Vandeputte, *De overeenkomst. Haar ontstaan, haar uitvoering en verdwijning, haar bewijs*, Brussel, Larcier, 1977, 129). Het lijkt er dus sterk op dat de wetgever de bescherming van het slachtoffer voor ogen had toen hij door de inschrijving van art. 50 in het Strafwetboek een aantal juridische principes terzijde schoof. De versterking van de procedurele positie van het slachtoffer van een misdrijf vormt in ieder geval een voldoende argument om de bijzondere hoofdelijkheid tussen mededaders te behouden.

10. *Besluit*. Een analyse van bovenstaand arrest en de feiten die aan de grondslag ervan lagen, maakte duidelijk dat de bestaansredenen van de hoofdelijkheid krachtens art. 50 Sw. enkel gelegen is in de wil van de wetgever en geenszins in de beginselen die het concept van de hoofdelijke gehoudenheid beheersen (L. Cornelis, *o.c.* in X. Dieux, *La subrogation*, 5). Omdat het artikel nergens de bewuste samenwerking tussen de mededaders vereist, kan men bezwaarlijk beweren dat de hoofdelijkheid gerechtvaardigd wordt door het algemeen rechtsbeginsel volgens welk de hoofdelijkheid bestaat telkens als een bepaalde schade wordt veroorzaakt door een gemeenschappelijke fout van een pluraliteit van daders. Ingevolge de rechtspraak van het Hof van Cassatie onderstelt deze gemeenschappelijke fout immers het bestaan van een intentioneel element (Cass. 15 februari 1974, *RW* 1973-74, 1732, met conclusie van advocaat-generaal F. Dumon). Dat dit fundamentele onderscheidingscriterium tussen de samenlopende fouten en de gemeenschappelijke fout niet terug te vinden is in art. 50 Sw., zorgt er met andere woorden voor dat strikt genomen de *in solidum* gehoudenheid moet worden uitgesproken tussen de daders wier onderscheiden fouten een zelfde schadegeval veroorzaakten (L. Cornelis, *o.c.*, 165). Een hoofdelijke veroordeling is enkel mogelijk wanneer de daders bewust aan de realisatie van dezelfde schade hebben samengewerkt, waarbij het niet om eenzelfde misdrijf hoeft te gaan. Deze hoofdelijkheid vormt dan een toepassing van het algemeen rechtsbeginsel van de gemeenschappelijke fout. Dat laatste kan men trou-

wens ook in twijfel trekken: vormt de aanwezigheid van gezamenlijk opzet wel een voldoende reden om de hoofdelijkheid naar voren te schuiven? Elke fout brengt overeenkomstig art. 1382 BW de verplichting mee de schade in haar geheel te vergoeden, ongeacht of ze nu alleen of samen met anderen werd begaan. Bijgevolg is er ook in het geval van een gemeenschappelijke fout sprake van een pluraliteit van daders en een pluraliteit van verbintenissen, zodat het uitspreken van een hoofdelijke veroordeling ook dan bevreedend overkomt (L. Cornelis, *o.c.*, in X. Dieux, *La subrogation*, 5; A. Lorent, *o.c.*, *Rev.dr.pén.* 1983, 640; J. Matthijs, *o.c.*, *RCJB* 1951, 195; zie ook: Cass. 17 maart 1949, *Pas.* 1949, I, 206; Cass. 24 juni 1955, *RW* 1955-56, 1336). Het is dus niet verwonderlijk dat het hof van beroep zich bij de beoordeling van de regresaanspraken baseert op principes van de *in solidum* gehoudenheid. Dat de rechter dan toch een hoofdelijke aansprakelijkheid uitspreekt, wordt gerechtvaardigd door de procedurele belangen van het slachtoffer. Deze vormen meteen ook een goede aanleiding voor een discussie over de huidige relevantie van twee verschillende statuten om de gehoudenheid voor het geheel in te vullen.

Ariadne Van den Broeck
Aspirant-assistent Universiteit Antwerpen

Rechtbank van Koophandel te Antwerpen

22e Kamer – 5 oktober 2010

Voorzitter: de h. Buysse

Rechters in handelszaken: de hh. Mys en De Greef

Advocaten: mrs. Van Camp, Lauwers, Van Der Mosen en Glibert

Wet Continuïteit Ondernemingen – Procedure gerechtelijke reorganisatie – Opheffing van beslagen – Beslagen gelegd na de goedkeuring van het reorganisatieplan

Een verzoek tot het opheffen van beslagen krachtens art. 31 Wet Continuïteit Ondernemingen is niet mogelijk voor beslagen gelegd na de goedkeuring van het reorganisatieplan.

NV Van B. t/ NV F.B.

De vordering van eiseres strekt ertoe verweerster te veroordelen om onmiddellijk een in de dagvaarding nader beschreven onroerend goed te Kapellen vrij te geven en bijgevolg het bewarend beslag op dit onroerend goed op te heffen.

Eiseres heeft eerst een gerechtelijk akkoord aangevraagd en nadien, op grond van de wet van 31 januari 2009, een gerechtelijke reorganisatie.